בראשון לא עבדי הגדילו זבין על הטהורין כו'. גרלה לר"י דס"ל כרב ולא כשמואל דאמר ויעשו את הפסח במועדו מאי עבדת ביה דלדידיה כיון שאין רוב טהורין לא מילחו טמאים לפסח שני [א]: **נזרק** דמו ואח"כ נודע שהוא טמא כו'. פי' בקונטרס שהוא טמא הדם או הבשר וקשה לריב"א דבטומאת בשר ע"כ אין לא מרלה לאכילה אלא לפטור מפסח שני וכמ"ד הלין מרלה על אכילות וכו' נתן דלא בעי אלא גברא לחזי וא"כ היכי דייק טעמא דנזרק ואח"כ נודע הא נודע ואח"כ נזרק לא מרלה אין והיינו לפוטרו מפסח שני וע"כ הא דלא מרלי היינו מדרבנן מדמפליג בין שוגג למזיד וכן אמר בהאשה רבה (יבמות דף 5. ופס) והיכי מחייבי ליה רבנן בפסח שני כיון דמלאורייתא פטור הוי חולין בעזרה ועוד הא לעיל (דף עח:) תנן טמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם והיינו מדרבנן דמוקי לה כרבי נתן וא"כ הא דדייק רב לעיל אם זרק הורלה היינו אפילו מדרבנן ונודע קודם זריקה מיירי מדקאמר לא יזרוק [ב] ונרלה לריב"א דלא מיירי מתני' אלא בטומאת דם והא דדייק בגמ' הא נודע ואחר כך נזרק לא היינו [ג] להתיר בשר באכילה אבל פטור מלעשות פסח שני מיהו יש לישב פירוש הקונטרס דהא דקאמר הכין מרלה היינו להקטיר האימורין הא נודע ואח"כ נזרק לא מרלה להקטיר האימורים ופטור מפסח שני:

הוא הדין נודע ואחר כך נזרק. וא"ת א"כ מאי דוחקיה דר' שילא לחלק בין טומאה לזריקה כיון דלאו דווקא קתני במתניתין נזרק ואח"כ נודע ואומר ר"י דר' שילא לאו אהך קושיא אמרה אלא אמאי דפריך בהקומץ רבה (מנחות דף כה:) אהך ברייתא דעל מה הכין מרלה מברייתא דקתני דם שנטמא וזרקו בשוגג הורלה במזיד לא הורלה [ד] והכא אסיק ליה אגב תירוצא דרבינא: **לאו** למעוטי טומאת התהום דשרץ.

וא"ת היכי שייך טומאת התהום בשרץ והא לא מטמא אלא במגע וטומאת התהום אינה בגלוי אלא מכוסה וטמון בעפר בתבן או בגרור כדתניא לקמן (דף פא:) וים לומר כגון שהכניס ידו בעפר ונגע [ה]: **אי** בנזיר וכי ימות מת עליו אמר רחמנא. תימה לר"י דילמא לעולם בנזיר ונפקא מינה אם שחט קרבנות וטמא [ו] דלא מרלי לין וכן קשה בסמוך דקאמר אלא למ"ד שוחטין וזורקין כו' הא מכל מקום נפקא מינה [ז] לאם שחט פסחו כדפי' ואומר ר"י דלא בעי למימר הכי דא"כ תיפשוט דבזיבחא גמירי לא שנא בבעלים וא"ש בכהן: לאו

טהרה מדחיא טומאה לא מדחיא ומר סבר אפילו טומאה נמי מדחיא איתמר [א] היו שלישיתן זבין ושלישיתן טהורין ושלישיתן טמאי מתים אמר רבי מני בר פטיש אותן טמאי מתים אינן עושין לא את הראשון ולא השני בראשון לא עבדי הגדילו זבין על הטהורים דלא עבדי בטומאה הוה ליה טמאי מתים מיעוטא ומיעוטא לא עבדי בראשון בשני לא עבדי נצרפו זבין עם טמאי מתים דלא עבדי בראשון הוו להו רובא ורובא לא מדחו לפסח שני: **מתני'** הפסח שנזרק דמו ואח"כ נודע שהוא טמא הציץ מרצה [ב]נטמא הגוף אין הציץ מרצה [ג]מפני שאמרו הנזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף נטמא טומאת התהום הציץ מרצה: **גמ'** טעמא דנזרק ואח"כ נודע אבל נודע ואח"כ נזרק לא מרצה ורמינהו [ד]על מה הציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור אמר רבינא [ה]טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה רבי שילא אמר זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה טומאתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה אלא הא דקתני בין בשוגג בין במזיד ה"ק נטמא בשוגג וזרקו בין בשוגג בין במזיד הורצה והא דקתני דם שנזרק ואח"כ נודע טעמא דנזרק ואח"כ נודע, אבל נודע ואח"כ נזרק לא הוא הדין דאפילו נודע ואח"כ נזרק והאי דקתני נזרק ואח"כ נודע משום דבעי למתני סיפא נטמא הגוף אין הציץ מרצה דאפילו נזרק ואח"כ נודע לא קתני רישא נמי נזרק ואח"כ נודע: נטמא טומאת התהום וכו': [ו]בעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהן הותרה לו טומאת התהום או לא מי אמרינן כי גמירי טומאת התהום בבעלים בכהן לא גמירי או דילמא [ז]בזבחא גמירי לא שנא בכהן ול"ש בבעלים אמר רבא ת"ש דתני [ח]רבי חייא [ט]לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד מת למעוטי מאי לאו למעוטי טומאת התהום דשרץ ובמאי עסקינן אי נימא בבעלים ובמאן אי בנזיר מי מהני ביה [י]כי ימות מת עליו אמר רחמנא אלא בעושה פסח הניחא למאן דאמר [יא]אין שוחטין וזורקין על טמאי שרץ אלא למאן דאמר שוחטין וזורקין על טמאי שרץ השתא טומאה ידועה הותרה לו טומאת התהום לא כל שכן אלא לאו בכהן ושמע מינה הותרה לו טומאת התהום אמר רב יוסף לא לעולם בבעלים ובפסח ולמעוטי טומאת התהום דזיבה וטומאת תהום דזיבה לא מרצה [יב]והתניא רבי יוסי אומר שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני

טהרה מדחיא. טומאה לשני כי עבדי ליבור בטהרה: **בראשון לא עבדי.** דהא טמאי מתים מיעוטא ובשני לא עבדי דהוא ליל וטהרו זבין עכשיו נמצאו רוב ליבור לריכין לו ורובא דליבור בשני לא עבדי: **מתני' הפסח שנזרק את דמו ואח"כ נודע שהוא טמא.** הפסח או הדם: **אין מרלה.** ופטור מפסח שני: **נטמאו.** בעליו טומאת הגוף בתמ: **אין הלין מרלה.** ומייב לעשות פסח שני דהא בשעת זריקה לאו בר מיעבד פסח הוא דלחמנא דחייה: **הנזיר.** דכתיב ביה (במדבר ו) וכי ימות מת וגו' והימים הרלשונים יפלו אם נטמא במת קודם הבאת קרבנותיו סותר: **הלין מרלה על טומאת הדם.** ותגלחתו כשירה ומותר לשתות יין וליטמא למתים: **ואין הלין מרלה על טומאת הגוף.** ואם נטמא [ט] בעת הבאת קרבנותיו סותר את הכל: **נטמא.** גופו בטומאת התהום בטומאת ספק דלמפרש בגמרא הרי זה מרלה דהלכה למשה מסיני היא דהותרה טומאת התהום להם כדאמר בגמרא. ובתוספתא [א] מפרש לה הכי כילד אמרו לו קבר היה עמך בבית שנכנסת בו תחת האבן שישבת עליה ונודע לו עד שלא עשה פסחו [א] צריך לעשות פסח שני משעשה אין צריך לעשות פסח שני וכן זיר שהיה הולך להביא קרבנותיו אמרו לו מת היה עמך בבית שנכנסת בו ונודע לו בין עד שלא הביא קרבנותיו בין משהביא קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה אבל אמרו לו קבר התהום עמך בבית שנכנסת בו תחת האבן שישבת עליה ונודע לו עד שלא הביא קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה [ב] ומהו קרבן טומאה אשם ושתי תורים ומתחיל למנות מזירות אחרת. בתוספתא' דזבחים: **גמ' בין בשוגג בין במזיד.** קס"ד דהכי קאמר שזרקו בין בשוגג בין במזיד ומשני דהאי שוגג ומזיד אטומאה קאי אבל זריקה בעינן שוגג: **בקרבנותיהן.** דנזיר ועושה פסח הותרה לו אם נטמא גופו בספק טומאה וקרבן יחיד אינו דוחה שבת וטומאה: **כי גמירי.** דטומאת התהום מותרת להם בבעלים הוא דגמירי אבל בכהן לא: **או דילמא בזבחא גמירי.** בקרבנות הללו בפסח ובקרבנות נזיר גמירי דהותרה להם טומאת התהום של גוף הילכך לא שנא בבעלים ולא שנא בכהן: **לא אמרו טומאת התהום.** דהותרה בנזיר ועושה פסח: **אלא במת בלבד.** אבל שאר טומאות ספק לא הותרו: **ובמאן.** במי תלרא טומאת התהום זו דשרץ דקאמר לא הותרה: **אי בנזיר מי מהניא ביה.** אפילו טומאות דשרץ [ודאי] לפתור מנייו והבאת קרבנותיו: **וכי ימות עליו כתיב.** פתע זה שוגג פתאום זה מזיד בכריתות (דף ט.): **הניחא למאן דאמר.** לקמן בפ' האשה (דף 5.): ה"ג **אלא לאו בכהן: לעולם בבעלים ובעושה פסח.** ודקשיא לך הא לא מהניא ביה טומאה אחריתי אכא

א) זבחים כב., **ב)** לעיל פח: יומא ז. יבמות 5. מנחות כה:, **ג)** (זבחים מה.) [מנחות שם], **ד)** זבחים כג., **ה)** [לקמן פפ: ע"ש זבחי' כג. ע"ש] מזר סג:, **ו)** [לעיל סט. וש"נ], **ז)** מזר טו:, **ח)** [המי"ט כתב דל"ל טמא],

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט

גליון הש"ם

תוספו' ד"ה אי בנזיר כו' נ"מ לאם שחט פסחו. ק"ל הא לשחוט לטמא בשר ומריקה ובעלים כהן ומרין הזריקה בטומאה הא זהו האינעיא ורולה בתמת לפשוט מזה דלכהן הותרה וכדלאמרינן אלא לאו בכהן ובולאי אין חילוק בזה אם הזורק כהן הוא הבעלים או כהן אמר ולע"ג:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה נטמא כו' ובתוספתא כו' כילד אמרו לו קבר היה עמך בבית שנכנסת בו או תחת האבן שישבת עליה ונודע לו בין עד שלא משעשה פסחו צריך לעשות פסח שני. אבל אמרו לו קבר התהום היה בבית שנכנסת בו או תחת האבן שישבת עליה ונודע לו עד שלא עשה כו' מ"ל מת היה בבית שנכנסת בו או תחת האבן שישבת עליה ונודע לו כל"ל וכ"ה בתוספתא פ"ו דמכילתן וגם בתוספתא פ"ו דנזיר: **ב)** באו"ד אבל אמרו קבר התהום עמך וכו' ונודע לו עד שלא הביא קרבנותיו צריך להביא קרבן טומאה וכו'. נ"ב משהביא קרבנותיו אין צריך להביא קרבן טומאה כ"ה בתוספתא הנ"ל:

רבינו חננאל

שלישתן שהורין ושלישתן טמאי מתים ושלישתן זבין. אותן טמאי מתים בראשון לא עבדו הגדילו זבין על הטהורין והוו להו טמאי מתים מיעוטא ומיעוטא נדחין לפסח שני. בשני נמי לא עבדי דזבין וטמאי מתים בשני שורן, הוו להו בשני רובא ורובא בשני לא עבדי. **מתני' הפסח שנזרק דמו ואחר כך** (נזרק) [נודע] **שהוא טמא הציץ מרצה** וכו', ופשוטה היא. ואסיקנא

מוסף רש"י

מפני שאמרו הנזיר ועושה פסח. להכי נקט ועושה פסח, דאילו שאר קרבנות אין טומאת בעלים פסול בהן, אבל עושה פסח אכילתו מעכבת ומיר נמי כשנטמא במת שסתר מזירותו וכריך לגזור ולמנות כדכתיב (במדבר ו) וכי ימות מת עליו וגו' ואין לאוי לקרבנות תגלחתו עד שיטהר ויביא תחילה קרבנות מזירות טומאה וימנה את מזירתו ואחר כך יביא קרבנות מזירות טהרה (זבחים כב.). **על מה הציץ מרצה.** דכתיב ונשא אהרן את עון הקדשים, שיהו בעלים (יומא ז.). **על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא.** בין שנטמא הדם בין שנטמא הבשר בין שנטמא החלב, הציץ מרלה, ולא שיהא בשר טמא נאכל, דאין בר מעהר דוחה לא תעשה דוהבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, אלא לר' יהושע איצטריך דאמר (לעיל עז.) אם אין בשר אין דם וקאמר הכא הני מילי כשיש בשר חוץ למחיצתו, שאין ציץ מרלה על הזיה או שאבד הבשר, אבל נטמא בשר קודש עליו להטיר דם הציץ מרלה לזריקה (לעיל סז:). **בין בשוגג בין במזיד בין בארנון בין ברצון.** מזיד ולעון אחד הוא, אבל גבי שוגג שייך מזיד וגבי אונס שייך רצון, ושוגג ואונס תרי מילי נינהו (שם) באונס שנטמא בעל כרחו, אבל מזיד ורצון חדא מילתא היא, אלא איידי דתני אונס תני לעון (מנחות כה:). **טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה.** בין שנטמא בשוגג בין שנטמא במזיד הורלה אם זרקו בשוגג, והא דתני לא הורלה אמזיד דזריקה קאי (מנחות כה:). **אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ.** אין שוחטין וזורקין את הפסח על יחיד טמא שרץ, ונדחה לפסח שני, ואף על גב דיכול לטבול ולאכול לערב, דאיכא מ"ד דס"ל הכי (זבחים כב:) ועי' לעיל סט. באלוכה.

מוסף תוספות

א. כיון שאין כאן רוב כשרים לעשות פסח. תוס' שאנן. ב. דאי דלא נודע שנטמא היכי מזהרי ליה רבנן שלא יזרוק, ואפ"ה משמע הא אם זרק הורצה. **סס.** ג. לא מרצי. **סס.** ד. [ו]התם משני ר' שילא האי תירוצא. **סס.** ה. בשרץ. **סס.** ו. דאי שייכא טומאת תהום בשרץ לא איכפת ביה מידי, ואי לא שייכי ביה טומאת התהום הרי נטמא בשר הקרבן (ולא מרצי ציץ). **סס.**

הוא הדין דאפילו נודע שהוא טמא ואחר כך נזרק הציץ מרצה, והאי דקתני נזרק ואחר כך נודע, איידי דבעי למיתנא סיפא נטמא הגוף אין הציץ מרצה, דאפילו נזרק ואחר כך נודע לא, משום הכי קתני רישא נזרק ואחר כך נודע. **נטמא טומאת התהום הרי זה מרצה.** בעי רמי בר חמא כהן המרצה בקרבנותיהן של ישראל הותרה לו טומאת התהום או לא. ופשטה רבא מהא דתאני רבי חייא **לא אמרו טומאת התהום** שהציץ מרצה אלא במת בלבד, ודייק מדקתני במת בלבד מכלל דטומאת התהום בשרץ הותרה לו ולמאן לכהן. ודחה רב יוסף **ואמר לא לעולם בבעלים דפסח ולמעוטי טומאת התהום** בזיבה דלא הותרה להן. ואקשינן וטומאת התהום בזיבה לא (מטמאה והציץ) מרצה, והתניא רב יוסי אומר שומרת יום כנגד יום ששחטו וזרקו עליה בשני